

**K 18/2025 vp / Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus
eduskunnalle 2025 / Järjestöille maksettavat valtionavustukset, niiden
myöntäminen, käytön valvonta ja tuloksellisuuden arviointi /
asiantuntijalausunto**

Opetushallituksen järjestöille (yhdistyslain mukainen rekisteröity yhdistys tai säätiölain mukainen säätiö) myöntämät valtionavustukset voidaan luokitella seuraavasti:

	1. Saajakohtainen järjestöavustus	2. Avoin järjestöavustus-haku	3. Useille hakijaryhmille avoin avustushaku
Onko saaja ja sille osoitettu määräraha yksilöity talousarviossa?	Kyllä	Ei	Ei
Voivatko muut kuin järjestöt hakea?	Ei	Ei	Kyllä
Onko avustus tarkoitettu tietylle toimijalle vai tiettyyn toimintaan?	Tietylle toimijalle	Tietylle toimijalle ja/tai tiettyyn toimintaan	Tiettyyn toimintaan
Avustuslaji?	Kohdentamaton yleisavustus	Kohdentamaton tai kohdennettu yleisavustus	Kohdennettu yleisavustus tai hankeavustus

Opetushallitus myöntää **saajakohtaisiin järjestöavustuksiin ja avoimiin järjestöavustuksiin** yhteensä noin 6 miljoonaa euroa vuonna 2026 (kts. taulukko lausunnon lopussa).

Opetushallituksella on vuosittain noin 15–20 varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille kohdennettua **useille hakijaryhmille avointa avustushakua**. Näissä valtionavustuksissa hakijoina voivat toimia myös sellaiset järjestöt, joilla on lupa varhaiskasvatuksen, opetuksen tai koulutuksen järjestämiseen tai oppilaitoksen ylläpitämiseen. Tällaisissa useille hakijaryhmille avoimissa hauissa hauissa järjestöille myönnetty suhteellinen osuus koko jaossa olevasta määrärahasta on varsin pieni. Vuosittain Opetushallitus myöntää järjestöille näitä avustuksia noin 9 miljoonaa euroa.

Järjestöt ovat keskeinen kohderyhmä myös Opetushallituksen jakamissa kansainvälisten ohjelmien avustuksissa, mutta koska kyseiset avustukset jaetaan EU:n monivuotisen talouskehyksen määrärahoista ja ohjelma-asetuksiin perustuen, on ne jätetty tämän asiantuntijalausunnon tarkastelun ulkopuolelle.

Valtionavustusten myöntöharkinta

Opetushallituksen valtionavustusprosessi on tarkasti kuvattu, ohjeistettu ja koordinoitu, ja kaikki viraston valtionavustusmäärärahat käsitellään lähtökohtaisesti samalla toimintamallilla.

Myöntöharkinta voidaan jakaa normatiiviseen arviointiin, sisällölliseen arviointiin ja määrärahasidonnaiseen priorisointiin. Normatiivisessa arvioinnissa varmistetaan, että hakija täyttää avustukselle asetetut hakukelpoisuusehdot sekä valtionavustuslain myöntämisen ehdottomat edellytykset.

Sisällöllisessä ja taloudellisessa myöntöharkinnassa otetaan huomioon muun muassa hakijan edellytykset järjestää kuvattua toimintaa (ml. aiemmat selvitykset tuen käytöstä), toiminnan tarvelähtöisyys ja tavoitteellisuus, hakijan taloudellisen tuen tarve, se ettei hakija saa samaan toimintaan muuta valtion rahoitusta sekä se, että rahoitettavaksi esitettävä toiminta on vakiintunutta ja/tai valtakunnallista.

Myöntöharkinnassa huomioidaan, mikäli avustuksen saajalla on talousarvioon perustuva mahdollisuus välittää avustusta edelleen jäsen-/piirijärjestöilleen, ja edelleen välitettävän avustuksen osuus yksilöidään avustuspäätöksessä. Tällöin valtionavustuksen saajan on tehtävä sopimus avustuksen käytöstä, käytön valvonnasta ja niiden ehdoista toimintaa toteuttavan ja edelleen välitettyä avustusta saavan osapuolen kanssa.

Mikäli avustusta on haettu enemmän kuin sitä on jaettavana, tehdään määrärahasidonnaista priorisointia hakutiedotteessa julkilausuttuihin arviointikriteereihin perustuen.

Käytön valvonta ja tuloksellisuuden arviointi

Opetushallituksella on oikeus suorittaa avustuksen käytön valvonnassa tarpeellisia tarkastuksia avustuksen saajan sekä yhteishankkeen osapuolten talouteen ja toimintaan. Valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että avustus on käytetty ja hallinnoitu sääntelyyn ja ehtoihin perustuen. Käytännössä Opetushallitus tekee avustuksen saajan laatimaan loppuselvitykseen sisällöllisen asiataarkastuksen (kaikille avustuksille) sekä taloustarkastuksen (otokseen valituille avustuksille). Lisäksi avustuksia voidaan tarkastaa paikan päällä, ja tarkastuksia voidaan tehdä avustuksen käyttöaikana tai sen jälkeen, mikäli avustuksen käytössä ilmenee epäselvyyksiä.

Loppuselvitysten avulla Opetushallitus arvioi avustustoiminnan tuloksellisuutta. Arvioinnin kohteena on muun muassa avustetun toiminnan tavoitteet, toteutettu toiminta sekä konkreettiset tulokset ja vaikutukset, mukaan lukien toiminnan laajuus, kohderyhmät ja yhteistyö. Selvityksissä arvioidaan myös toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä avustuksesta riippuen esimerkiksi osallisuuden, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävä kehityksen edistämistä.

Kokonaisuuden toimivuuden arviointi

Opetushallituksen näkökulmasta järjestöjen valtionavustuskokonaisuus toimii pääosin tarkoituksenmukaisesti ja Opetushallitus toteuttaa sille säädetyt järjestöavustuksiin liittyvät tehtävät laadukkaasti. Määrärahat kohdennetaan eduskunnan päättämien käyttötarkoitusten mukaisesti. Hakemusten käsittely, myöntöharkinta ja päätöksenteko

perustuvat ennalta määriteltuihin kriteereihin ja yhdenmukaisiin, koordinoituihin menettelytapoihin.

Opetushallitus ylläpitää aktiivista ja avointa vuoropuhelua avustusten saajien kanssa sekä varmistaa ohjauksen ja neuvonnan keinoin rahoituksen ehtojen mukaisen käytön. Avustusten käyttöä seurataan systemaattisesti, avustusehtojen noudattamista valvotaan, ja toiminnan tuloksellisuutta arvioidaan raportoinnin ja muun seurantatiedon perusteella.

Opetushallituksen järjestöavustusten lukumäärä ja kokonaisrahoitus ovat kasvaneet merkittävästi 2020-luvulla. Nykyisin osa järjestöavustusten kohderyhmistä ulottuu Opetushallituksen tavanomaisten kohderyhmien ulkopuolelle, joka saattaa aiheuttaa virastolle lisätyötä. Useimmat järjestöavustukset ovat saajilleen toiminnan jatkuvuuden kannalta erittäin tärkeitä.

Määrärahan käyttötarkoitus ja kohderyhmä tulee ilmaista talousarvion selvyysperiaatteen mukaisesti selväpiirteisesti ja täsmällisesti, jotta sen soveltamisesta ei aiheudu väärinkäsityksiä eikä sen valvonta muodostu kohtuuttoman vaikeaksi, ja jotta määrärahoja voidaan käyttää eduskunnan budjettivallan mukaisesti.

Nykytilanteessa talousarviossa esitetyt määrärahojen kohderyhmät ja käyttötarkoitukset ovat toisinaan tulkinnanvaraisia, mikä vaikeuttaa hakujen valmistelua, myöntöharkintaa sekä avustusten seurantaa ja valvontaa. Tulkinnanvaraiset kirjaukset voivat heikentää hakijoiden yhdenvertaista kohtelua, valtionavustustoiminnan tehokkuutta sekä sitä, että avustusten käyttöä voidaan arvioida johdonmukaisesti sekä sisällön että talouden näkökulmasta.

Tulkinnanvaraisuudet poistuisivat ja valtion talousarvion selvyysperiaate vahvistuisi, mikäli talousarviossa kuvattaisiin kunkin järjestöille osoitetun valtionavustusmäärärahan osalta selkeästi ja yksiselitteisesti:

1. onko määrärahan tarkoituksena rahoittaa nimettyä toimijaa vai tiettyä toimintaa;

Matti Ranta

Opetusneuvos

Opetushallitus

16.2.2026

OPH-705-2026

2. onko avustus tarkoitettu kattamaan järjestön koko sääntömääräinen toiminta (kohdentamaton yleisavustus) vai rajattu osa siitä (kohdennettu yleisavustus);
3. voiko avustuksen saaja välittää avustusta edelleen.

Opetushallitus osallistuu aktiivisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionavustustoiminnan kehittämisprojektiin ja kansallisiin valtionavustustoiminnan kehittämistoimintaan. Osana tätä kehittämistyötä käytänteitä yhdenmukaistetaan, ja myös talousarviokirjausten selkeyttämisestä käydään jatkuvaa keskustelua. Opetushallitus on näin tiiviisti mukana kehittämässä kansallisia valtionavustusten käsittelyn toimintamalleja ja vaikuttamassa siihen, miten myös järjestöavustuksia voidaan kokonaisvaltaisesti suunnitella ja hallinnoida siten, että rahoitus voidaan hyödyntää saajan näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti, ja sen käyttö sekä valvonta on vaikuttavaa, läpinäkyvää ja selkeää.

Taulukko: Opetushallituksen valtionavustusmäärärahat järjestöille

29.01.31.3.07.	Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toiminta (KPY)
29.01.31.3.08.	Kotitalousneuvontajärjestöjen toiminta (KPY)
29.01.31.3.09.	Suomi-koulujen toiminnan tukeminen (KPY)
29.01.31.3.10.	Yleissivistävän koulutuksen järjestöt (KPY)
29.01.31.3.11.	Etäkoulu Kulkurin ja kotiperuskoulu/hemgrundskola-toiminnan tukeminen (KPY)
29.01.31.3.12.	Karjalan Liitto (KPY)
29.01.31.3.13.	Kesälukioseura ry (KPY)
29.01.31.3.14.	Sofia-opiston kannatusyhdistys ry:n ulkosuomalaisten sivistystoiminta (KPY)
29.01.31.3.15.	Kriittisen korkeakoulun toiminta (KPY)
29.01.31.3.16.	Kouvolan seudun kristillinen kasvatus ry (KPY)
29.01.31.3.17.	KRASE ry (KPY)
29.01.31.3.18.	Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry (KPY)
29.01.31.3.07.	Iso Kirja ry (KPY)
29.01.31.3.08.	Reisjärven kristillisen kansanopiston toiminta (KPY)
29.01.31.3.09.	Suomen Raamattuopiston toiminta (KPY)
29.01.31.3.10.	Karkun evankelisen opiston toiminta (KPY)
29.01.31.3.11.	Suomen Vapaakirkon teologisen opiston toiminta (KPY)